

Фодчук Анатолій Богданович,
начальник Управління запобігання корупції
Міністерства внутрішніх справ України;
Грама Андрій Миколайович,
заступник начальника відділу запобігання
корупції Управління запобігання корупції
Міністерства внутрішніх справ України

АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

У даній статті розкриваються питання, пов'язані реалізацією завдань із запобігання та виявлення корупції в Міністерстві внутрішніх справ, аналізується стан справ та досягнуті результати.

Матеріал, викладений у цій статті, буде корисним, насамперед, для працівників уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції, що наразі функціонують у суб'єктах системи МВС. Адже, відповідно до пункту 5 Положення про Міністерство внутрішніх справ [1] МВС з метою організації своєї діяльності забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання і протидії корупції, контроль за їх реалізацією в апараті МВС, територіальних органах, закладах, установах і на підприємствах, що належать до сфери управління МВС. Аналогічні норми містяться у власних положеннях органів системи МВС – Національній поліції, ДСНС, Держприкордонслужбі, ДМС, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ та Національної гвардії – військового формування з правоохоронними функціями.

Одразу після реформування МВС було затверджено Антикорупційну програму МВС на 2016 рік, а потім – на 2017, 2018, 2019 та 2020–2022 роки [2], які стали основоположними документами, що містять конкретні заходи та чіткі індикатори виконання, спрямовані на зниження рівня корупції та досягнення високих стандартів прозорості діяльності МВС та довіри у суспільства. Антикорупційні програми взаємопов'язані одна з іншою і логічно продовжують реалізацію запланованих заходів. Щорічно, починаючи з 2017 року, розробленню та затвердженню антикорупційних програм МВС передують оцінювання корупційних ризиків у діяльності МВС, зокрема, шляхом, дослідження (аналізу) зовнішнього та внутрішнього середовища МВС. З період з 2017 по 2020 рік у діяльності МВС ідентифіковано **68** корупційних ризиків, розроблено **101** захід щодо їх усунення/мінімізації.

Реалізація антикорупційних заходів, ідентифікація та усунення корупційних ризиків була б неможливою без тісної співпраці з інститутами громадянського суспільства. Отже, затвердженню антикорупційних програм МВС передувало публічне громадське обговорення та погодження її проектів на засіданні Громадської ради при МВС. Незалежний громадський контроль Антикорупційної

програми МВС здійснюється громадськими організаціями через Громадську раду при МВС, а представник Громадської ради при МВС входять до складу комісії з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми.

Крім того, у 2018–2019 роках з метою реалізації Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції [3] разом з представниками Громадської ради при МВС на базі навчальних закладів, що належать до сфери управління МВС, проведено **10** комунікативних заходів – регіональних круглих столів щодо визначення корупційних ризиків у діяльності МВС, шляхів запобігання та протидії корупції в МВС. Зазначені комунікативні заходи спрямовані на обговорення між МВС та громадськістю напрямів запобігання і протидії корупції, визначення корупційних ризиків в системі МВС та напрацювання шляхів їх усунення, формування нетерпимості до проявів корупції в системі МВС.

Для реалізації **5** заходів із запобігання корупції в рамках урядово-громадської ініціативи «Разом проти корупції» [4] розроблено детальні плани здійснення цих заходів і забезпечено їх виконання. За результатами громадського моніторингу виконання згаданих заходів МВС посіло **8** місце із **16** центральних органів виконавчої влади, які беруть участь у їх реалізації.

Не менш важливою для досягнення позитивних результатів МВС у сфері запобігання корупції є міжнародне співробітництво з Консультативною Місією ЄС в Україні, участь в реалізації Програми НАТО з розбудови доброчесності, цілісності, прозорості та зниження корупційних ризиків в роботі оборонних та безпекових інституцій (Програми ВІ), а також взаємодія з іншими міжнародними інституціями та участь в міжнародних заходах (зокрема, участь у роботі XX пленарного засідання Антикорупційної мережі ОЕСР, сесіях робочої групи з питань огляду виконання положень Конвенції ООН проти корупції, засіданнях міжурядової робочої групи відкритого складу з питань повернення активів та міжурядовій зустрічі експертів відкритого складу з питань міжнародного співробітництва, що відбулися у Віденському відділенні ООН). Результати міжнародної співпраці та досвід, отриманий під час участі в міжнародних заходах, дає МВС змогу реалізації кращих практик і позитивних зрушень у сфері запобігання корупції, а також сприяє європейській та євроатлантичній інтеграції нашої держави.

Суттєвий вплив на реалізацію антикорупційної політики МВС здійснюють уповноважені підрозділи та особи з питань запобігання та виявлення корупції, які щоденно здійснюють завдання і функції, спрямовані на практичну реалізацію положень Закону України «Про запобігання корупції» [5] у відповідності до Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції [6].

Так, у складі нової структури апарату МВС наприкінці 2015 року утворено Управління запобігання корупції та проведення люстрації як уповноважений підрозділ МВС з питань запобігання та виявлення корупції, яке у подальшому реорганізовано в Управління запобігання корупції МВС (далі – Управління). На відміну від підрозділів внутрішньої безпеки органів внутрішніх справ, які здійснювали виявлення та розслідування корупційних правопорушень, основним завданням Управління стало запровадження системного підходу у сфері запобігання корупції, організація роботи з ідентифікації, оцінки та усунення корупційних ризиків у діяльності МВС, здійснення методичної та консультативної роботи. Такі ж уповноважені підрозділи утворено в органах системи МВС.

Серед основних видів превентивної антикорупційної діяльності є проведення роз'яснювальної роботи із запобігання, виявлення і протидії корупції, формування негативного ставлення до корупції, втілення принципів доброчесності у діяльності працівників системи МВС. Системний підхід до проведення різноманітних форм навчань для різних категорій працівників системи МВС розпочато з 2016 року. Такі навчання проводяться як працівниками Управління запобігання корупції МВС, так і спільно з усіма вищими навчальними закладами, що належать до сфери управління МВС. Протягом 2016 р. – 10 місяців 2020 р. усього проведено **78** антикорупційних навчань, якими охоплено **21 258** працівників системи МВС.

З метою забезпечення додержання антикорупційного законодавства в частині фінансового контролю в МВС відповідними уповноваженими структурними підрозділами суб'єктів системи МВС постійно здійснюються інформаційно-роз'яснювальні та превентивні заходи щодо забезпечення своєчасності подання електронних декларацій суб'єктами декларування у системі МВС. Як свідчать дані за результатами деклараційних кампаній у 2017–2020 роках кількість несвоєчасно поданих/неподаних щорічних декларацій по системі МВС скоротилася з **638** у 2017 році до **43** у 2020 році.

З метою недопущення порушень вимог антикорупційного законодавства в частині врегулювання конфлікту інтересів, починаючи з 2017 року в МВС, щорічно здійснюється контроль за дотриманням обмежень щодо спільної роботи близьких осіб, а також запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у зв'язку із спільною роботою близьких осіб. За результатами узагальнення такої інформації у 2018 році мало **12** випадків існування потенційного конфлікту інтересів, за якими вжито заходів врегулювання, у працівників апарату МВС, його територіальних органах, закладах, установах, підприємствах, що належать до сфери управління МВС, у 2019 році – **19** випадків, у 2020 році – **136** випадків.

Також на виконання вимог статті 56 Закону України «Про запобігання корупції» Управлінням організовуються спеціальні

перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком в апараті МВС, його територіальних органах, в закладах, установах та на підприємствах, що належать до сфери управління МВС, а також за дорученням Міністра внутрішніх справ в Національній гвардії України та органах, підконтрольних Міністру внутрішніх справ. Протягом 2018 р. – 10 міс. 2020 р. таких перевірок проведено стосовно **137** осіб (у 2018 р. проведено стосовно 105 осіб, у 2019 р. – 27, за 10 міс. 2020 р. – 5 осіб).

Здійснений комплекс превентивних антикорупційних заходів почав давати свої позитивні результати. Так, за останні три роки загалом кількість притягнутих до відповідальності (кримінальна, адміністративна, дисциплінарна) працівників системи МВС за порушення антикорупційного законодавства зменшилася з **572** осіб у 2018 році до **364** осіб за 10 міс. 2020 р.

Підсумовуючи зазначене, вважаємо, що запорукою успішної реалізації антикорупційної політики та досягнення високих стандартів доброчесності у посадових осіб є ефективна робота уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції у тісній взаємодії з інститутами громадянського суспільства, з урахуванням міжнародного досвіду та неухильним дотриманням законодавства України.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878 «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України». 2015. URL: zakon.rada.gov.ua.
2. Антикорупційна програма МВС та інформація про результати її виконання. 2016–2020. URL: mvs.gov.ua.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2017 року № 576-р «Про схвалення Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції». 2017. URL: zakon.rada.gov.ua.
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 жовтня 2016 року № 803-р «Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади». 2016. URL: zakon.rada.gov.ua.
5. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. – 2014. – URL: zakon.rada.gov.ua.
6. Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 17 березня 2020 року № 102/20 «Про затвердження Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції». – 2020. URL: zakon.rada.gov.ua.